

GILJERMO DEL TORO

OBLIK
VODE

DANIJEL KRAUS

Prevela
Eli Gilić

■ Laguna ■

Naslov originala

Guillermo Del Toro and Daniel Kraus
THE SHAPE OF WATER

Copyright © 2018 by Necropolis, Inc
Illustrations copyright © by James Jean
Published by arrangement with Feiwel & Friends, an
imprint of Macmillan Publishing Group, LLC.
All rights reserved.
Translation copyright © 2019 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Ljubavi,
u svim njenim vrstama i oblicima*

*Brza kao vode pad biće smrt,
i brza kao latice pad, ili lista,
brza kao uzimanje, i davanje, dah;
tako je prirodna, tako je brza tuga, ljubavi moja.*

KONRAD EJKEN

*Nije važno je li voda hladna ili topla
ako ćeš svejedno morati da je pregaziš.*

PJER TEJAR DE ŠARDEN

PRAISKONSKO

Prvo poglavlje

Ričard Strikland čita naređenja generala Hojta. Nalazi se na visini od tri i po hiljade metara. Letelica s dva propelera podrhtava jer je vetar udara poput boksaerskih pesnica. Poslednja deonica od Orlanda preko Karakasa i Bogote do Pižuaajala, tačaka međunožja Peru–Kolumbija–Brazil. Naređenja su kratka, s crnim ispravkama. Objašnjavaju, statokato vojničkom poezijom, legendu o božanstvu iz džungle. Brazilci ga zovu Deus Brankuija. Hojt nalaže da Strikland predvodi lovce koje će unajmiti. Da im pomogne da uhvate stvorenje, šta god ono bilo, pa da ga dovuče u Ameriku.

Strikland želi da što pre obavi zadatak. To je njegova poslednja misija za generala Hojta. Siguran je u to. Ono što je uradio u Koreji vezalo ga je za generala narednih dvanaest godina. Njihov odnos je svojevrsna ucena i Strikland hoće da se oslobodi. Obaviće zadatak, najveći dosad, pa će moći da odbije dalje službovanje za Hojta. Tad će se vratiti kući, u Orlando, kod Lejni i dece – Timija i Tami. Biće muž i otac,

što mu nikad nije polazilo za rukom zbog Hojtovih mutnih poslova. Postaće sasvim novi čovek. Biće slobodan.

Ponovo se posvećuje naređenjima. Usvaja bezobzirni način razmišljanja. Te jadne drkadžije u Južnoj Americi. Ne mogu kriviti primitivnu zemljoradnju za siromaštvo. Naravno da ne mogu. Božanstvo sa škragama nezadovoljno je njihovim ophođenjem prema džungli. Letelica prokišnjava i mastilo se razliva po papiru. Briše ga o pantalone. Američka armija, piše dalje, veruje kako Deus Brankuija ima osobine koje mogu naći vojnu primenu. Njegov zadatak će biti da pazi na „američke interese“ i pobrine se da ekipa bude „motivisana“, kako je Hojt sročio. Strikland iz prve ruke zna Hojtove teorije o motivaciji.

Razmišljaj o Lejni. U stvari, s obzirom na ono što će možda morati da uradi, bolje je da ne razmišlja o njoj.

Pilot psuje na portugalskom, opravdano. Sletanje je jezi-vo. Pista je oteta od džungle. Strikland se tetura iz aviona i otkriva da je vrućina vidljiva, mrlja koja lebdi. Jedan Kolumbijac u majici bruklinskih *Dodžersa* i havajskom šortsu maše da priđe kamionetu. Devojčica u zadnjem otvorenom delu vozila gađa Striklanda bananom u glavu, ali toliko mu je muka od leta da ne reaguje. Kolumbijac ga vozi u varoš, tri kvadratne četvrti s kolicima za voće s tandrakavim drvenim točkovima oko kojih trče bosonoga deca naduvenih stomaka. Strikland obilazi prodavnice i instinktivno kupuje: upaljač, veliki tetrapak soka, plastične kese sa zip-zatvaračem, talk za stopala. Toliko je vlažno da su pultovi na koje spušta pezose orošeni suzama.

U avionu je listao knjigu s frazama. „*Você viu Deus Brânquia?*“*

* Port.: Jeste li videli Deusa Brankuiju? (Prim. prev.)

Trgovci se smeju i mašu šakama oko vrata. Strikland nema jebenog pojma šta to znači. Tela tih ljudi imaju oštar metalni vonj, kao sveže zaklana stoka. Odlazi asfaltiranim drumom koji mu se topi pod stopalima. Ugleda mršavu mačku koja se koprca u crnom talogu. Umire, polako. Njene kosti će izbledeti i utonuti u katran. To je najbolji put koji će Strikland videti u sledećih godinu i po dana.

Drugo poglavlje

Noćni stočić podrhtava od zvonjave budilnika. Ne otvarajući oči, Elajza pritiska ledeno dugme da ga učutka. Prenuo ju je iz dubokog, mekog, toplog sna i ona želi da se vrati, još jedan primamljiv minut. Ali san uzmiče pred budnim traganjem; uvek je tako. Bilo je vode, tamne vode – toliko se seća. Tone vode su je pritiskale, ali nije se davila. Disala je u njoj, zapravo bolje nego ovde, na javi, u sobama punim promaje, u jeftinoj hrani, u struji treperavog napona.

Iz prizemlja trešte tube. Žena vrišti. Elajza uzdiše na jastuku. Petak je i prikazuje se novi film u bioskopu *Arkada*, koji radi dvadeset četiri sata odmah ispod njenog stana. To znači da će morati da unese nove dijaloge, zvučne efekte i muzičke podloge u ritual buđenja ako ne želi da joj srce preskoči svaki put kad se prepadne. Sad se čuju trube; potom gomila ljudi urla. Elajza otvara oči. Prvo ugleda budilnik koji pokazuje da je 22.30, a zatim snopove svetlosti filmskog projektora koji se probijaju kroz podne daske, bojeći klupka prašine.

Seda i povija ramena od hladnoće. Zašto oseća miris kakaoa? Neobičnoj aromi se pridružuje neprijatan zvuk: vatrogasna kola severoistočno od parka Paterson. Elajza spušta stopala na hladan pod i gleda kako se svetlost projektora pomera i treperi. Bar je ovaj novi film šareniji od prethodnog, crnobelog po imenu *Karneval duša*. Jarke boje koje joj se slijavu po stopalima ohrabruju je da ponovo utone u sanjarenja: ona ima novac, mnogo novca, a prodavci joj obuvaju jedne cipele živih boja za drugim. Oduzimate dah, gospođice. S takvim cipelama ćete – pa, osvojićete svet.

Međutim, svet je pokorio nju. Drangulije kupljene na rasprodajama za nekoliko penija i zakačene na zidove ne mogu da sakriju drvo koje su termiti izgrizli ili pokolebaju bube što se razmile čim ugasi svetlo. Elajza odlučuje da ne obraća pažnju na to; jedino tako može da pregura noć, naredni dan, život. Odlazi u čajnu kuhinju, podešava tajmer, stavlja tri jajeta u šerpu s vodom i produžava u kupatilo.

Elajza uvek daje prednost kupanju nad tuširanjem. Dok voda teče, ona skida frotirsku pidžamu. Žene na poslu ostavljaju ženske časopise na stolovima u menzi, a bezbroj članaka otkrilo je Elajzi na koje bi delove tela trebalo da obrati pažnju. Ali kukovi i grudi ne mogu se porediti s naduvenim keloidnim ružičastim ožiljcima s obe strane vrata. Naginje se sve dok golim ramenom ne udari u staklo. Svaki ožiljak dugačak je osam centimetara i pruža se od vratne vene do grkljana. Zavijanje sirena se približava; celog života, trideset tri godine, živela je u Baltimoru te može da prati vatrogasna kola sve do Brodveja. I ožiljci na njenom vratu su mapa, zar ne? Mesta kojih je bolje da se ne seća.

Gnjura glavu pod vodu i zvuci iz bioskopa postaju glasniji. *Umreti za Čemoša*, viče devojka u filmu, *znači živeti zauvek!* Elajza nema predstavu je li dobro čula. Premešta sapun iz

jedne ruke u drugu, uživa u tome što je mokra, toliko skliska da bi mogla da prolazi kroz vodu kao riba. Osećaji iz lepog sna je pritiskaju, snažno poput muškog tela. Odjednom je sveprožimajuće erotično; nasapunjani prsti klize joj između butina. Odlazila je na sudare, iskusila seks, sve te stvari. Ali otada su prošle godine. Muškarci upoznaju nemu devojku pa je iskoriste. Nijedan nije na sudaru pokušao da razgovara s njom, ne stvarno. Samo su grabili i uzimali kao da ona, bez glasa kao životinja, *jeste* životinja. Ovo je bolje. Koliko god bio maglovit, muškarac iz sna je bolji.

Ali oglašava se tajmer, to pakleno pištalo. Elajza se zagrcne, posramljena iako je sama. Ustaje, voda joj se sliva niz svetlucavo telo. Oblači ogrtač i, drhteći, odlazi u kuhinju. Isključuje šporet i prihvata loše vesti sa sata: 23.07. Kako li je izgubila toliko vremena? Oblači prvi grudnjak koji je ugledala, zakopčava prvu bluzu koja joj je pala pod ruku i zaglađuje prvu suknju koju je dohvatila. U snu je prštala od života, ali sad je beživotna kao jaje koje se hladi na tanjiru. U spavaćoj sobi visi ogledalo, ali odlučuje da se ne pogleda za slučaj da je osećaj ne vara i da je zaista nevidljiva.

Treće poglavlje

Kad je Strikland pronašao rečni čamac dugačak petnaest metara na dogovorenom mestu, prineo je upaljač Hojtovom naređenju, što je uobičajeni postupak. Sad je sve crno, pomislio je, sve je ispravljeno. Kao i sve ostalo ovde, čamac vređa njegove vojničke standarde. Sklepan je od otpada zakučanog za otpad. Čunak je zakrpljen trošnim limom. Gume na trupu izgledaju kao da su bušne. Jedino mesto u hladovini na plovilu nalazi se ispod čaršava razapetog između četiri motke. Biće vruće. To je dobro. Sagoreće sve bolne misli o Lejni; o njihovom svežem, čistom domu; o šuštanju floridskih palmi. Mozak će mu besno ključati, što ovakav zadatak i iziskuje.

Prljava smeđa voda izvire između dasaka mola. Jedni članovi posade su beli, drugi su preplanuli, treći su crvenkastosmeđi. Neki imaju tetovaže i pirsinge. Svi nose vlažne sanduke preko mostića – jedne jedine daske koja se strahovito uleže pod težinom. Strikland ide za njima i stiže do trupa na kojem piše *Džozefina*. Majušni okrugli otvori nagoveštavaju

skrpljenu donju palubu, jedva dovoljnu za kapetana. Nervira ga sama reč *kapetan*. Hojt je jedini kapetan ovde, a Strikland je njegov zastupnik. Nije raspoložen za budale koje upravljaju čamcem i zamišljaju da vode glavnu reč.

Nalazi kapetana, Meksikanca s naočarima i belom braodom. Nosi belu majicu, bele pantalone i beli slameni šešir. Potpisuje prijemnice, sav važan, pa uzvikuje: „Gospodine Striklande!“ Vojnik se oseća kao da je zakoračio u jedan crtani film koji njegov sin gleda: *Gospoodine Striiklande!* Negde nad Haitijem zapamtio je kapetanovo ime: Raul Romo Zavala Enrikez. Pristaje mu, počinje prikladno i zatim se pompezno nadima.

„Pogledajte! *Escoces i purs cubanos*,* prijatelju, samo za vas.“ Enrikez mu pruža cigaru, pripaljuje svoju pa toči viski u dve čaše. Strikland ne pije kad je na zadatku, ali pristaje da nazdravi s Enrikezom. „*Za aventura magnífico!***“ Otpijaju gutljaj i Strikland mora priznati da je dobar osećaj. Prija bilo šta što će, bar nakratko, oterati senku generala Hojta koja se nadvija nad njim, kao i pitanje šta će biti sa Striklandom ako ne uspe da „motivise“ Enrikeza. Dok piju viski, utroba mu je vrela kao džungla oko njih.

Enrikez je čovek koji već dugo pravi kolutove od dima: savršeni su.

„Cigare, piće, uživanje! To je jedini luksuz koji ćete neko vreme imati. Dobro je što niste zakasnili, gospodine Striklande. *Džozefina* nestrpljivo čeka da se otisne. A Amazonija ne čeka nikoga.“ Striklandu se ne dopada šta to poređenje nagoveštava. Spušta čašu i zagleda se u njega. Enrikez prasne u smeh i zapljeska rukama. „Tako je. Ljudi kao mi,

* Špan.: škotski i čiste kubanske. (Prim. prev.)

** Špan.: veličanstvenu avanturu. (Prim. prev.)

pioniri *Sertão*,* ne moramo da pokazujemo uzbuđenje. *Los brasileiros***su nam ukazali čast rečju *sertanista*. Lepo zvuči, zar ne? Uskomeša krv?“

Enrikez se podrobno priseća putovanja do ispostave *Instituto de Biologia Maritima*. Tvrdi da je nosio – sa svoje *dos manos*!*** – krečnjačke fosile na kojima su tobože predstave Deusa Brankuije. Naučnici su te fosile datirali u devonski period, a to je, jeste li znali, gospooodine Striiklande, deo paleozoika? To je ono što, naglašava Enrikez, privlači ljude poput njih u Amazoniju, gde opstaju primitivni oblici života. Tu čovek može da vrati kalendar unazad i dotakne ono što je nedodirljivo.

Strikland se ceo sat uzdržava pa onda pita: „Jeste li obezbedili čarter?“

Enrikez gasi opušak pa se mršti dok gleda kroz okruglo prozorče. Tu nalazi nešto što mu mami širok osmeh i podstiče ga da zapovednički mlatara rukama.

„Videli ste ljude s tetoviranim licem? S čepovima u nosu? To nisu Indijanci kao vaš Tonto. To su *índios bravos*. Svaki kilometar Amazona, od Negro Branka do Šingua im je u krvi. Dolaze iz četiri različita plemena. I unajmio sam ih kao vodiče! Nemoguće je, gospodine Striklande, da se naša ekspedicija izgubi.“

„Jeste li obezbedili čarter?“, ponavlja Strikland.

Enrikez se hladi šešikom. „Vaši Amerikanci su mi mejlom poslali mimeografe. U redu. Naša *expedição científica*****

* Sertao je oblast u Amazoniji, doslovno znači: zalede, šipražje. (Prim. prev.)

** Port.: Brazilci. (Prim. prev.)

*** Špan.: dve ruke. (Prim. prev.)

**** Port.: naučna ekspedicija. (Prim. prev.)

pratiće njihove vijugave linije dokle god može. A onda ćemo, gospodine Striklande, nastaviti peške! Pronaći ćemo *vestigios*,* ostatke prvobitnih plemena. Tim ljudima je industrija naškodila više nego što možete da zamislite. Džungla guta njihove krike. Međutim, mi dolazimo u miru. Mi nudimo darove. Ako Deus Brankuija postoji, oni će nam reći gde ćemo ga pronaći.“

U rečniku generala Hojta, kapetan jeste motivisan. Strikland mu odaje priznanje na tome. Ali primećuje upozoravajuće znake. Ako Strikland zna bilo šta o divljini, onda je to da ona prlja, iznutra i spolja. Ne nosiš belu odeću osim ako ne znaš šta, kog đavola, radiš.

* Port.: tragove. (Prim. prev.)

Četvrto poglavlje

Elajza izbegava zapadni zid spavaće sobe sve do poslednjeg trenutka u nadi da će je prizor možda nadahnuti. Soba nije prostrana te je i zid nevelik: dva i po sa dva i po, a svaki centimetar pokriven je cipelama koje je godinama kupovala na rasprodajama i u prodavnicama polovne robe. Zumbane salonke, lake kao pero, boje višnje i začina. Preteške, starinske, s vrhom nalik ašovu. Satenske, boje šampanjca s otvorenim prstima, nalik hrpi palog šifona s venčanice. Bleštavocrvene s potpeticama od deset centimetara: kad ih obuješ, izgleda kao da ti stopala obavijaju nežni slojevi ružinih latica. U uglovima stoje isprljane klompe, ravne sandale s kaišem oko članka, plastične mokasine i ružne cipele od nubuka koje imaju samo sentimentalnu vrednost.

Svaka cipela visi na kukici koju ona, kao podstanarka, nema pravo da zakuca u zid. Vreme radi protiv nje, ali ona ga ipak traći i pažljivo bira salonke s plavim kožnim cvetom na prednjem delu od providne plastike. Obuća će biti njena jedina pobuna večeras, baš kao i svake noći. Stopala

te povezuju sa zemljom, a kad si siromašan – ni delić tog tla ti ne pripada.

Seda na krevet da ih obuže. Kao vitez koji gura šake u čelične rukavice. Dok pomera prste kako bi joj cipela legla, pogled joj bludi do klimave hrpe longplejki. Većinu je kupila pre mnogo godina, a gotovo svaka čuva uspomene na sreću utisnutu u vinil zajedno s muzikom.

The Voice of Frank Sinatra: jutro kad je na školskom pešačkom prelazu pomogla saobraćajcu da izbavi paperjaste smeđe piliće koji su pali ispod kanalizacione rešetke. *One O'Clock Jump* Kaunta Bejzija: dan kad je videla prejako udarenu bejzbol loptu, što je retko kao vetruška s crvenim nogama, koja je poletela sa stadiona Memorijal i odbila se o požarni hidrant. *Stardust* Binga Krozbiya: popodne kad je s Džajlsom gledala film *Seti se noći* s Barbarom Stenvik i Fredom Makmarijem u bioskopu u prizemlju pa do kraja dana ležala na krevetu, vraćala iglu na ploči, pitala se da li i ona, kao prevarantkinja dobrog srca koju je Stenvikova glumila, služi kaznu u ovom surovom životu i hoće li je neko, kao Makmari, čekati onog dana kad se oslobodi.

Dosta: besmisleno je. Niko je ne čeka niti ju je ikad čekao, a ponajmanje aparat kroz koji mora da provuče karticu kad stigne na posao. Oblači kaput i uzima tanjir s jajima. Čudni miris kakaoa još je jači u kratkom hodniku punom prašnjavih metalnih kutija koje čuvaju ko zna kakva celuloidna blaga. Zdesna je jedini drugi stan u zgradi. Elajza dvaput kuca pa ulazi.

Peto poglavlje

Sat kasnije, polaze. Vodiči kažu da je suvo godišnje doba milina; zove se *verão*. Vlažno godišnje doba je pravi užas; niko neće čak ni da kaže Striklandu kako se ono zove. Prethodno vlažno godišnje doba za sobom je ostavilo *furos*, poplavljene prečice preko rečnih zavijutaka, i *Džozefina* će ploviti njima dok može. Ti potkovičasti kanali pretvaraju Amazon u životinju. On juri. On se krije. On udara. Enrikez radosno urla i pali motor, a zelenu, tresetnu džunglu ispunjava otrovni crni dim. Strikland se drži za ogradu i zuri u vodu. Boje je čokoladnog mleka s penom nalik beličastim gumenim bombonama. Miskantusi visoki četiri i po metra duž obala liče na čekinje na leđima ogromnog medveda koji se budi.

Enrikez voli da prepusti kormilo prvom oficiru kako bi vodio brodski dnevnik. Hvali se kako će postati slavan kad neko objavi njegove spise. Svi će čuti za velikog istraživača Raula Roma Zavalu Enrikeza. Gladi kožni brodski dnevnik i verovatno sanjari kako će na fotografiji na korici izgledati prikladno samozadovoljno. Strikland potiskuje mržnju,

gađenje i strah. Takva osećanja ometaju, *odaju*. Hojt ga je naučio tome u Koreji. Samo radi svoj posao. Najbolje je kad ne osećaš baš ništa.

Međutim, možda je jednoličnost najneprimetniji ubica iz džungle. Dan za danom, *Džozefina* brodi beskrajnom vodenom prugom ispod izmaglice koja se vijugavo širi. Jednog dana, Strikland primećuje veliku crnu pticu nalik masnoj mrlji na plavom nebu. Lešinar. Kad ga je jednom primetio, nastavio je da ga viđa svakog dana. Polako kruži i čeka da Strikland umre. Dobro je naoružan, jurišna puška stoner M-63 je u prtljagu, a bereta 70 u futroli. Prsti ga svrbe od želje da upuca pticu. Taj lešinar je Hojt, nadzire. Ta ptica je Lejni, oprašta se. Ne može da odluči koga predstavlja.

Noćna plovidba je opasna i tad bacaju sidro. Strikland uglavnom ostaje sam na pramcu. Neka posada šapuće. Neka *índios bravos* zure u njega kao da je američko čudovište. Večeras je mesec velika rupa izdubljena u noćnom tkivu kako bi otkrila bledu, blistavu kost. Nije primetio kad mu je Enrikez prišao otpozadi.

„Vidite li? Veselu ružičastu priliku?“

Strikland je besan, ne na kapetana nego na sebe. Kakav to vojnik ne čuva leđa? Pored toga, Enrikez ga je uhvatio kako bulji u mesec. To je žensko ponašanje, Lejni bi uradila tako nešto i tražila da je drži za ruku. On sleže ramenima u nadi da će čovek otići. Međutim, kapetan pokazuje brodskim dnevnikom. Strikland gleda u daljinu i tad spazi talasasti skok i srebrni mlaz.

„*Boto*“, kaže Enrikez. „Rečni delfin. Šta mislite? Dva metra? Dva i po? Samo su mušjaci toliko ružičasti. Imamo sreće što smo ga videli. Muški *boto* je veliki usamljenik. Drži se po strani.“

Strikland se pita da li se Enrikez igra, ruga njegovoj sklonosti ka samoći. Kapetan skida slameni šešir i bela kosa mu zablista na mesečini.

„Znate li legendu o *botu*? Verovatno ne. Vas više uče o puškama i mecima, jelda? Mnogi urođenici veruju da je ružičasti rečni delfin *encantado*, menjalac oblika. Ovakvim noćima se pretvara u neodoljivo lepog muškarca i odlazi u najbliže selo. Možete ga prepoznati po šeširu koji nosi da sakrije otvor za disanje. Tako prerusen, zavodi najlepše žene u selu i odvodi ih u svoj dom ispod reke. Samo čekajte pa ćete videti. Noću nećete zateći mnogo žena blizu reke jer se plaše da će ih *encantado* oteti. Ali ja mislim da ta priča uliva nadu. Nije li neki podvodni raj bolji od života ispunjenog siromaštvom, incestom i nasiljem?“

„Približava se.“ Strikland nije to nameravao da kaže naglas.

„Ah! Onda bi svakako trebalo da se pridružimo ostalima. Kažu da *encantado* prokune one koji ga pogledaju u oči košmarima od kojih polude.“

Enrikez tapše Striklanda po leđima kao da su prijatelji, iako nisu, pa polako odlazi, zviždućuci. Strikland je kleknuo pored ograde. Delfin zaranja kao igla za pletenje. Verovatno zna šta su čamci. Sigurno čeka ostatke ribe. Strikland vadi beretu iz futrole, procenjuje gde će delfin izroniti i cilja. Bajkovite basne ne zaslužuju da žive. Surova stvarnost, to je ono što Hojt traži i šta on mora da pronađe ako hoće da ode odavde u jednom komadu. Delfinov obris pomalja se ispod vode. Strikland čeka. Želi da ga pogleda u oči. Hoće da on postane taj koji će deliti košmare. On će dovesti džunglu do ludila.

Šesto poglavlje

U drugom stanu je dočekuje vesela horda: domaćice osmeh-nute od uva do uva, muževi s podrugljivim osmejkom, oduševljena deca, nadmeni tinejdžeri. Ali oni nisu nimalo stvarniji od uloga prikazivanih u bioskopu. Sve su to likovi s reklama, a iako su ove originalne slike izuzetno vešto napravljene, ni jedna jedina ne visi na zidu. Platno *Vodootporne trepavice koje se lako skidaju* zapušava rupu kroz koju pro-dire hladan vazduh. Slika *Puder od kog se lice blago presi- java* služi da drži vrata otvorenim kako bi vazduh strujao. Rad *Muke s hulahopkama koje pogađaju 9 od 10 žena* služi kao sto na kojem stoje boje. Elajza je tužna što su slike liše- ne dostojanstva, ali pet mačaka ne misli tako. Razapeta plat- na su odlične zaravni po kojima love miševe.

Jedna mačka brkovima očesa periku, koja se zavrti na ljudskoj lobanji zvanoj Andžej, iako se Elajza ne seća kako je dobila to ime. Slikar Džajls Ganderson sikće i mačka se brzo povlači do kutije s posipom, mjaućući da će se osvetiti. Džajls se naginje prema štafelaju i škilji kroz naočare s kornjačinim

okvirom isprskane bojom. Drugi par mu stoji iznad čupavih obrva, a treći na ćelavom temenu.

Elajza se podiže na prste kako bi provirila preko njegovog ramena: porodica predstavljena bestelesnim glavama lebdi nad kupolom od crvenog želatina, dvoje dece zinulo je poput gladnih majmunčića, otac zadivljeno štipka bradu, a majka deluje radosno dok gleda ushićeno potomstvo. Džajls petlja s muškarčevim usnama; Elajza zna da ga muški izrazi lica mnogo muče. Još više se naginje i vidi kako on krivi usne u osmeh koji pokušava da naslika. To je toliko simpatično da ne može da odoli: naginje se i ljubi starca u obraz.

On iznenađeno podiže glavu pa prasne u smeh.

„Nisam čuo kad si ušla! Koliko je sati? Jesu li te sirene probudile? Spremi se, najdraža, za novi patetični uzlet. Na radiju su javili da gori fabrika čokolade. Ima li ičeg goreg od toga? Kladam se da se deca koprcaju u snu.“

Džajls se osmehuje ispod brižljivo potkresanih tankih brčića i diže obe ruke. U jednoj drži četkicu s crvenom bojom, u drugoj sa zelenom.

„Tragedija i ushićenje“, kaže, „ruku podruku.“

Na kolicima s točkicama iza njega stoji crnobeli televizor veličine kutije za cipele i mada je kasni film mutan zbog snega, ona jasno vidi kako Bodžengls unatraške stepuje uz stepenice. Elajza zna da će njenog prijatelja to razvedriti. Brzo, pre nego što Bodžengls uspori zbog Širli Templ, ona s dva prsta pravi znak za „pogledaj“.

Džajls se okreće pa zapljeska, pomešavši crvenu i zelenu boju. Bodžengls neverovatno pleše te se Elajza stidi zbog žaoke taštine: ona bi držala korak s njim bolje od Širli Templ samo da je svet u kojem se rodila bio sasvim drugačiji. Uvek je želela da pleše. Otud sve te silne cipele: one su potencijalna energija koja samo čeka da se iskoristi. Škilji prema televizoru

i odbrojava taktove, ne obazirući se na muziku što trešti iz bioskopa ispod njih, pa zappleše u ritmu s Bodženglsom. Nije loše – kad god šutne stepenik, Elajza šutira ono što joj je najbliže – Džajlsovu stolicu. On se smeje.

„Znaš li ko je još umeo tako da pleše niz stepenice? Džejms Kegni! Jesi li gledala *Jenki Dudl Dendi*? O, trebalo bi da ga pogledamo. Kegni silazi stepenicama. Presrećan je. I počinje da bacaka noge kao da mu gori pod dupetom. Potpuna improvizacija, i to opasna! Ali to je prava umetnost, draga moja – opasnost.“

Elajza mu pruža tanjir s jajima, pa znacima ispisuje: „Jedi, molim te.“ Džajls se tužno osmehuje dok prihvata tanjir.

„Verujem da bih bez tebe doslovno bio izgladneli slikar. Probudi me kad se vratiš kući, važi? Ja ću u nabavku: doručak za mene, večera za tebe.“

Elajza klima glavom pa strogo upire prstom u sklopljen krevet.

„Kad želatinski voćni kalupi zovu Džajlsa Gandersona, on se odaziva! A posle toga, obećavam, odlazim u carstvo snova.“

Lomi ljusku jajeta o sliku *Muke s hulahopkama koje zadese 9 od 10 žena* i gura naočare iza druga dva para. Na usnama mu je i dalje osmeh koji pokušava da naslika: sad je širi i Elajzi je drago zbog toga. Tek je zaglušujuće fanfare poslednjeg kadra filma iz prizemlja teraju da se pokrene. Zna šta sledi: na platnu će se pojaviti reč *Kraj*, slediće spisak glumaca, svetla će se upaliti i više niko neće moći da sakrije ko je zapravo.

Sedmo poglavlje

Urođenici su mutanti, vrućina ih ne usporava. Oni pešače, oni se penju, oni seku. Strikland nikad nije video toliko mačeta. Zovu ih *falcóns*. Neka ih zovu kako god hoće. On nosi svoju pušku, hvala lepo. Kopneni deo ekspedicije počinje putem koji je neki zaboravljeni junak izorao pravo kroz prašumu. Do jedanaest pre podne, otkrivaju da su uzorani put zakrčile puzavice, iz kojih se šire filodendroni. Dobro – ipak se neće pucanjem probiti kroz džunglu. Uzima mačetu.

Strikland veruje da je snažan, ali do podneva su mu mišići kao žele. Džungla, baš kao i lešinar, prepoznaje slabost. Loze krađu šešire s glave. Zašiljeni bambusi bodu ispružene udove. Ose sa žaokama dugačkim kao prst zuje na osinjacima nalik papiru i samo čekaju razlog da napadnu te se svi koji prođu na vrhovima prstiju stresaju s olakšanjem. Jedan čovek se naslanja na drvo. Kora ispušta mljackav zvuk. To nije kora. Stablo je prekriveno termitima, koji mu se sad penju uz rukav, traže mesto da riju. Vodiči nemaju mape, ali i dalje upiru prstom, upiru prstom, upiru prstom.

Prolaze nedelje. Možda i meseci. Noći su gore od dana. Svlače pantalone teške kao kamen od skorelog blata, prosipaju znoj iz čizama i ležu u hamoke s mrežama protiv komaraca, bespomoćni kao bebe dok slušaju kreketanje žaba i malarično zujanje komaraca. Kako je moguće osećati klaustrofobiju u tolikom prostranstvu? Strikland vidi Hojtovo lice svugde, u kvrgama gljiva što rastu na drveću, u šarama na oklopima kornjača trakaja, u letačkoj formaciji plavih makaoa. Nigde ne vidi Lejni. Jedva je oseća, kao puls na umoru. To ga plaši, ali toliko je toga što mu uliva strah, svakog trenutka.

Posle nekoliko dana hoda stižu do urođeničkog sela. Mala čistina. Maloke od trske. Životinjske kože razapete između stabala. Enrikez trčkara okolo i govori ljudima da spakuju mačete. Strikland se povinuje, ali samo da bi jače stegao pušku. Nije li njegov posao da bude naoružan? Nekoliko trenutaka kasnije, tri lica izviruju iz mraka jedne maloke. Strikland se stresa, što je mučan osećaj na takvoj vrelini. Uskoro se i tela ukazuju za licima, prelaze čistinu poput paukova.

Striklandu pripada muka pri samom pogledu na njih. Puška mu se trza. Ubij ih. Zapanjen je zbog te misli. Tako nešto liči na Hojta. Ali ideja je privlačna, zar ne? Završi zadatak, brzo. Vрати se kući, vidi jesi li isti čovek koji je otišao iz Orlanda. Dok Enrikez pažljivo vadi darove – šerpe, a jedan vodič pokušava da nađe zajednički jezik s urođenicima, još desetak divljaka izlazi iz senki. Bulje u njegovo oružje, mačetu, avetinjski bleđu kožu. Oseća se kao da mu deru kožu pa ne uživa u slavlju što sledi. Gorka jaja barskih ptica skuvana nad vatrom. Neki glupi obred koji podrazumeva da posadi bojama išaraju lica i vratove. Strikland čeka da se završi. Enrikez će ih pitati za Deusa Brankuiju. Bolje bi mu bilo da požuri. Strikland će podneti samo određen broj uboda insekata pre nego što obavi posao na svoj način.

Enrikez se udaljava od vatre da okači hamok, a Strikland mu preprečuje put.

„Odustao si.“

„Ima drugih urođenika. Pronaći ćemo ih.“

„Mesecima se spuštamo niz reku i sad ćeš tek tako da odustaneš.“

„Oni misle da će Deusa Brankuija lišiti moći ako pričaju o njemu.“

„To je možda znak da je blizu. Da ga štite.“

„O, počeli ste da verujete?“

„Nije važno šta ja verujem. Došao sam da ga uhvatim i vratim se kući.“

„Nije reč o nečemu tako jednostavnom kao što je čuvanje jedni drugih. Džungla je više... kako to zovete? Napred-nazad? Suživot? Ovi ljudi veruju da su sve prirodne pojave povezane. Ako uljeze kao što smo mi upoznavaju s njima, zapaliće vatru. Sve će izgoreti.“ Spušta pogled na M-63. „Veoma čvrsto držite pušku, gospodine Striklande.“

„Imam porodicu. Hoćeš li da ostaneš ovde godinu dana? Dve godine? Misliš li da će tvoja posada toliko ostati?“

Strikland se uzda u svoj ubilački pogled. Enrikez više nije dovoljno jak da se odupre takvom sevanju očima. Ispod prljavog belog odela, pretvorio se u kostur. Osip od ujeda krpelja na njegovom vratu zagnojio se i krvari od češanja. Strikland je video kako skreće sa staze da bi povraćao dalje od pogleda svojih ljudi. Steže brodski dnevnik kako mu ruke ne bi drhtale. Strikland želi da baci tu bezvrednu gomilu papira na zemlju i izbuši je olovom. Možda će tako motivisati kapetana.

„Mladi članovi plemena“, kaže Enrikez, uzdišući. „Okupi ih kad stariji zaspe. Imamo oštrice sekira i tocila za razmenu. Možda će tad progovoriti.“

I jezici su im se zaista odvezali. Tinejdžeri pohlepno žele plen i toliko podrobno opisuju Deusa Brankuiju da Strikland hvata sebe kako veruje. Ovo nije legenda kao ružičasti rečni delfin. Ovo je živi organizam, neka vrsta ribe-čoveka koji pliva, jede i diše. Momci, očarani Enrikezovom mapom, tapšu deo oko pritoke Tapažos koju prepoznaju. Sezonske migracije Deusa Brankuija protežu se pokolenjima unazad, prevodi vodič. Strikland odgovara kako to nema smisla. Zar ima više od jednog?, pita vodič. Nekad davno, odgovaraju momci. Sad je ostao samo jedan. Nekoliko dečaka brzine u plač. Strikland to tumači kao brigu da su zbog pohlepe doveli svoje božanstvo sa škrigama u opasnost. Kao što i jesu.

Osmo poglavlje

Preko puta stanice na kojoj Elajza čeka autobus nalaze se dve prodavnice. Gledala ih je hiljadu puta, ali nijednom nije prišla kad su otvorene, sluteći da bi joj to razvejalo snove. Prva je *Košćuškova bela tehnika*. Danas je na rasprodaji VELIKI PRAVOUGAONI KOLOR TELEVIZOR S KUTIJOM OD ORAHOVINE. Nekoliko modela, svaki s nogarima nalik *Sputnjikovoj* anteni, prikazuju poslednje večerašnje kadrove. Američka zastava povlači se pred logom „Znak dobrog poslovanja“ i tad se ekrani zacrne, što potvrđuje da Elajza kasni. Moli se da autobus brzo dođe. Kome se devojka iz večerašnjeg filma molila? Čemošu? Možda Čemoš dela brže od Boga?

Prelazi pogledom na drugu radnju, *Džulijine lepe cipele*. Ona ne zna ko je Džulija, ali večeras joj toliko zavidi da joj suze polaze na oči. Ta smela samostalna žena ima svoju prodavnicu i nesumnjivo je lepotica bujne kose i poletnog koraka, toliko sigurna u to koliko je njena radnja važna naselju Fel points da noću ne gasi svetlo, već ostavlja uključen reflektor uperen u jedan jedini par cipela na stubu od slonovače.

Džulijin potez se isplatio. Au, kako se samo isplatio. Noćima kad ne kasni, Elajza prelazi ulicu i naslanja čelo na staklo da bolje vidi. Tim cipelama nije mesto u Baltimoru; sigurna je da pripadaju samo pariskim modnim pistama. Njen su broj, zatupastih prstiju i toliko plitke da bi skliznule sa stopala da udobna peta nije zakrivljena prema unutrašnjem delu. Izgledaju kao kopita divnih bića: jednoroga, nimfi, vazdušastih duhova. Svaki milimetar lamea optočen je svetlucavim srebrom, a umeci su sjajni poput ogledala – doslovno vidi svoj odraz u njima. Zbog tih cipela u njoj se budi nešto što je mislila da je zatrto u detinjstvu provedenom u sirotištu: osećaj da može otići na razna mesta, da može postati neko i nešto, da je sve moguće.

Čemoš uslišuje njenu molbu: autobus štekće niz brdo. Vozač je, kao i uvek, prestar, preumoran i previše malodušan da bi vozio bezbedno. Autobus oštro skreće desno u Istočnu ulicu, ponovo naglo desno na Brodvej i juri na sever pored vatrogasnih kola koja žmirkaju u ritmu otkucaja srca i krvoprolića fabrike čokolade što se topi. Ti pustošeci plameni jezici što hrle uvis bar su neki oblik života i Elajza se okreće da ih gleda. Načas joj se čini da ne tandrče kroz civilizacijsku krastu, nego da juri nekom surovom džunglom punom života.

Sve to splašnjaava na dugačkom prilazu osvetljenom neonskim svetiljkama ispred Svemirskog istraživačkog centra *Okam*. Elajza naslanja hladno lice na još hladnije staklo da bi videla blistavi sat na znaku: 23.55. Dok silazi iz autobusa, cipelama očeše stepenik. Povlačenje užurbane dnevne smene pred mirnom noćnom haotično je i Elajza brzo hoda, visoko podiže kolena dok ide prema ulazu za osoblje. Pod nemilosrdnim spoljnim reflektorima – sve svetiljke u *Okamu* su nemilosrdne – cipele joj izgledaju kao plave mrlje.

Spušta se samo jedan sprat liftom, ali neke laboratorije su poput hangara te putuje pola minuta. Vrata se otvaraju u dvospratnom prostoru, a direci oko uskog mostića navode osoblje kuda da produži. U istraživačkoj komori od pleksi-glasa tri metra iznad poda stoji Dejvid Fleming. Izgleda kao da je rođen s fasciklom u levoj ruci i sad je spušta dok gleda podređene. On je razgovarao s njom kad se zaposlila ovde pre više od jedne decenije i još je tu, iz godine u godinu je napredovao zato što voli da nadzire kao hijena. Sad upravlja celom zgradom, ali i dalje ne može odoleti a da ne gurne nos u poslovanje najnižeg osoblja. Za tih deset godina, Elajza je napredovala koliko i ostali čistači: nimalo.

Elajza proklinje svoje cipele. Privlače pažnju, što im i jeste svrha, ali to ima jedan nedostatak. Pred sobom vidi kolege: Antonio, Dvejn, Lusil, Jolanda i Zelda. Prvo troje već idu hodnikom dok Zelda traga za karticom kao da lista jelovnik. Kartice svakog dana ulaze u isti prorez; Zelda odugovlači zarad prijateljice. Jolanda čeka iza nje, a ako ona priđe aparatu, udariće taster za vreme pa će Elajza zakasniti taj jedan, suštinski važan, minut.

Ne bi trebalo da bude tog okrutnog nadmetanja. Zelda je debela crnkinja. Jolanda je ružna Meksikanka. Antonio je razrok i dolazi iz Dominikanske Republike. Dvejn je melez i nema zube. Lusil je albino. Elajza je nema. Za Fleminga su svi isti: nesposobni za drugi posao, zbog čega im može verovati. Elajza se oseća poniženo zato što to je možda tačno. Kad bi mogla da priča, popela bi se na klupu u svlačionici i trgla kolege govorom o tome kako bi trebalo da pomažu jedni drugima. Ali nije tako u *Okamu*. Koliko joj se čini, nije tako ni u Americi.

Zelda je izuzetak, ona je uvek bila zaštitnički nastrojena prema njoj. Sad rovari po tašni i traži naočare iako svi znaju

da ih ne nosi, gurajući Jolandu koja pokušava da pritisne taster sata što otkucava. Elajza odlučuje da smelo uzvрати na Zeldinu odvažnost. Prisetivši se Bodženglsa, juri napred, igra mambo između radnika koji zevaju, pleše fokstrot pored zakopčanih okovratnika. Fleming će primetiti brze plave cipele i pribeležiće njeno ponašanje: u *Okamu* je sve osim umornog hoda povijenih ramena sumnjivo. Međutim, tih nekoliko sekundi koliko joj treba da stigne do Zelde, Elajza je nesvesna svega toga dok pleše. Podiže se od tla i lebdi kao da nije ni izašla iz divne, tople kade.

Deveto poglavlje

Jugozapadno od Santarema, ostaju bez hrane. Ljudi su onemoćali, izgladneli, vrti im se u glavi. Svugde su veseli kreštavi majmuni, rugaju im se. Strikland puca. Majmuni padaju kao plodovi agave, a ljudi užasnuto viču. To ga nervira. Podiže mačetu i prilazi pogođenom majmunu. Životinja mekog krzna žalosno se sklupčala i šakama pokrila uplakano lice. Izgleda kao dete. Kao Timi ili Tami. Ovo je pokolj dece. Mislima se vraća u Koreju. Deca, žene. Zar se u ovo pretvorio? Preživeli majmuni tužno ciče, a taj zvuk mu svrdla lobanju. Okreće se i mačetom udara stablo sve dok ne polete beli komadići drveta.

Ostali skupljaju leševe i stavljaju ih u ključalu vodu. Zar ne čuju kako majmuni vrište? Strikland skuplja mahovinu i stavlja je u uši. Ne pomaže mu. Vrištanje, vrištanje. Večeraju sunderaste sive kuglice od majmunske hrskavice. On ne zaslužuje da jede, ali ipak to čini. Vrištanje, vrištanje.

Hvata ih vlažno godišnje doba, kako god da ga jebeno zovu. Provale oblaka su vruće, kao da ih prskaju iznutrice.

Enrikez više ne briše paru s naočara. Hoda naslepo. On *jeste* slep, zaključuje Strikland. Slep je jer je mislio da može predvoditi ovu ekspediciju. Enrikez koji nikad nije bio u ratu. Enrikez koji ne čuje majmunsku vrisku. Strikland shvata da su i korejski seljaci tako vikali. Koliko god užasni ti zvuci bili, oni mu govore šta da radi.

Nema potrebe da izvede prevrat. Osipanje se postaralo za to. Riba kandiru, uznemirena zbog pljuska, uskočila je u mokraćni kanal prvog oficira dok je pišao u reku. Trojica su ga odvela do najbližeg grada i nikad se nisu vratila. Sutradan se inženjer iz Perua probudio s ljubičastim ubodnim ranama. Slepí miš koji sisa krv. On i jedan prijatelj su sujeverni. Odlaze. Nekoliko nedelja kasnije, mravi trakuja prolaze kroz pocepanu mrežu protiv komaraca i grizu jednog od *índios bravos* nasmrt. I konačno, jarkozelena zmija papagajo ujeda meksičkog vođu palube, Enrikezovog najboljeg druga, za vrat. Nekoliko sekundi kasnije, krv mu lipti iz svih pora na telu. Nema nade za njega. General Hojt je naučio Striklanda tačno gde da nasloni beretu, u podnožje čovekovog potiljka, kako bi mu prekratio muke.

Ostaju samo petorica. S vodičima – sedmorica. Enrikez se krije ispod palube i ispunjava brodski dnevnik opisima dnevnih mora. Njegov slameni šešir, svojevremeno veoma čist, dobija novu namenu – nokšir. Strikland odlazi da obiđe kapetana i smeje se njegovom mahnitom mumljanju.

„Jesi li motivisan?“, pita ga Strikland. „Jesi li motivisan?“

Niko ne pita Striklanda šta motiviše *njega*. Sve dosad nije znao odgovor. Uvek ga je bolelo dupe za Deusa Brankuiju, to je sigurno. A sad ne postoji ništa na svetu što želi više nego da ga uhvati. Deus Brankuija mu je uradio nešto, promenio ga je i on se boji da je to nepovratno. Uхватиće ga s ostacima *Džozefinine* posade – nisu li sad i oni urođenici? A onda će se

vratiti kući, napokon kući, ako to išta znači. Na neumoljivoj kiši, masturbira nad gnezdnom zmijskih mladunaca i zamišlja tih, uredan seks s Lejni. Dva suva tela koja se pomeraju kao cepanice na bespreglednim, zategnutim, belim čaršavima. Vraćiće se tamo. Hoće. Uradiće ono što mu majmuni govore i onda će sve biti gotovo.

Deseto poglavlje

Elajza je ranije u svlačionici izuvala upadljivu obuću i obuvala patike. Ali činilo joj se kao da seče, kao da joj je ruka sekira. Ne možete da čistite u visokim potpeticama – to je bila jedna Flemingova parola onog dana kad se zaposlila. Ne smemo dozvoliti da se neko oklizne i padne. A i crni đonovi su zabranjeni zato što su na podovima nekih laboratorija *naučne oznake* koje ne smemo oštetiti. Fleming je bio pun takvih dosadnih izjava. Međutim, u poslednje vreme pažnja mu je mahom negde drugde i Elajzine neudobne cipele s visokim potpeticama pružaju joj utehu; zbog njih joj se čini da je budna, živa da oseti nadražaje, mada jedva.

Kupatilo s tuševima koji odavno nisu u funkciji služi kao ostava za čistače. Zelda uzima svoja kolica, a Elajza svoja pa na njih ređaju sredstva za čišćenje s polica, na kojima bi uvek trebalo da stoje tromesečne zalihe. Nakon toga osam točkova, kao i još osam na kofama za pranje podova, uz tandrkanje polaze dugačkim belim hodnicima nalik sporom vozu koji ne ide nikuda.

Uvek moraju da se ponašaju profesionalno; neki muškarci u belim mantilima ostaju u laboratorijama do dva-tri ujutru. Naučnici u *Okamu* su čudna podvrsta muškog roda potpuno obuzeta poslom. Fleming je naložio čistačima da brzo izađu iz laboratorije ako vide da je neko unutra, što se povremeno dešava. Dvojica naučnika napokon izlaze i s nevericom škilje u sat, smejući se zbog toga kako će ih žene dočekati, uzdišući kao da bi radije prespavali kod ljubavnica.

Dok prolaze pored Elajze i Zelde, razgovaraju kao da one nisu tu. Baš kao što su čistači naučeni da vide samo prljavštinu i smeće u *Okamu*, tako naučnici primećuju samo dokaze svoje genijalnosti. Elajza je davno sanjarila o romansi na radnom mestu, da će upoznati muškarca koji je plesao u mraku njenih snova. To su bile maštarije glupe klinke. Jedno je sigurno u vezi sa svakom čistačicom, ili služavkom, bilo kakvim pomoćnim radnikom. Kreću se neprimetno, kao ribe pod vodom.

Jedanaesto poglavlje

Lešinar više ne kruži. Strikland je naložio jednom od preostalih *índios bravos* da ga uhvati. Nema pojma kako je to uspeo. Nije ga ni briga. Vezao je pticu za motku koju je pobo u *Džozefininu* krmu i sad pred njom večera sušene pirane. Te ribe imaju mnogo kostiju. Pljuje ih, pazeći da nijedna ne padne dovoljno blizu lešinara. Lice mu je ljubičasto, kljun crven a vrat nalik fagotu. Pokazuje mu raspon krila, ali ne može da uradi ništa osim da se gega.

„Sad ću da gledam kako umireš od gladi“, kaže Strikland. „Da vidimo kako će ti se dopasti.“

Vraća se u džunglu, ostavivši Enrikeza da se stara o čamcu. Sad idu na Striklandov način. Nema darova. Mnogo vatre-nog oružja. Strikland tera urođenike kao da general Hojt lično izdaje naređenja. Uči ih vojničkim gestovima. Brzo uče. Potpuno usklađeno okružuju selo. Strikland ubija prvog seljaka da dokaže svoje. Domoroci se bacaju u blato, brbljaju tajne. Gde su poslednji put videli Deusa Brankuiju, njegovu putanju.

Prevodilac mu kaže kako seljani veruju da je on oličenje mita o gringu – *corta cabeza*, glavoseča. To mu se dopada. Nije strani otimač kao Pizaro ili Soto, već biće rođeno iz same džungle. Njegova bela koža je pirana. Masna kosa mu je paka. Zubi su mu očnjaci tajpana. Ruke i noge su mu anakonde. On je božanstvo iz džungle koliko je Deus Brankuija božanstvo sa škrigama. Čak ne čuje poslednje naređenje koje izdaje, ne čuje ništa od majmunske vike. Ali posada ga čuje. Obezglavljaju sve koje su zatekli u naseobini.

Može da nanjuši Deusa Brankuiju. Miriše kao mlečni talog s rečnog dna. Marakuje. Turšija na kojoj se uhvatila pokorica. Kad samo ne bi morao da spava. Zašto se *indios bravos* nikad ne umaraju? Prati ih po mesečini i prisustvuje obredu. Piljevina s kore stabla samlevana u gustu bledu pastu na listu paprati. Jedan kleči, prstima držeći oči otvorenim. Drugi savija paprat i cedi mu po jednu kap tečnosti u oba oka. Čovek koji kleči udara pesnicama po blatu. Te muke privlače Striklanda. Izlazi iz skrovišta, klekne ispred čoveka koji stoji i prstima podiže kapke. Ovaj okleva. Naziva smesu *buchité*, daje upozoravajuće znake. Strikland ne odustaje. Naposletku, čovek stiska list paprati. Kap belog *buchité* ispunjava ceo svet.

Bol je neopisiv. Strikland se koprca, šutira, urla. Ali preživljava. Vatra se povlači iz očiju. On seda. Otire suze. Škilji u tupa lica vodiča. Vidi ih. Ne samo to, vidi *unutar* njih. Duž izdubljenih žlebova njihovih bora. Duboko unutar šume njihove kose. Sunce se pomalja i Strikland ugleda Amazon beskrajne dubine i boje. Telo mu pršti od snage. Noge su mu hodajuće palme, povezane korenjem kao da ima još pedeset stopala. Svlači odeću. Nije mu potrebna. Kiša mu se odbija od nage kože kao od stene.

Božanstvo sa škrigama zna da ne može zaustaviti božanstvo iz džungle, ne kad ovaj toliko silovito tera *Džozefinu* da